

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, w dniu 11 maja 2023 r.,
w sprawie **W.W.**
o zadośćuczynienie za tymczasowe aresztowanie
kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 25 sierpnia 2022 r., sygn. akt II AKa 212/22,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Elblągu
z dnia 4 kwietnia 2022 r., sygn. akt II Ko 19/21,

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. zwolnić wnioskodawcę z obowiązku ponoszenia kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu adw. J.P., Kancelaria Adwokacka w E., kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych), w tym 23% VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Elblągu wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2022 r., sygn. akt II Ko 19/21, uwzględnił wniosek W.W. o zadośćuczynienie co do zasady, zasądzając na jego rzecz kwotę 344.000 zł wraz z odsetkami tytułem zadośćuczynienia za stosowanie wobec niego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w

okresie od dnia 23 kwietnia 2019 r. do dnia 29 września 2020 r., w sprawie o sygn. akt VIII K 1793/16, prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Elblągu.

Od powyższego orzeczenia apelację wywiódł Skarb Państwa — Prezes Sądu Okręgowego w Elblągu, na skutek czego Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie o sygn. akt II AKa 21/22 zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, iż zasądzone zadośćuczynienie obniżył do kwoty 200.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od daty uprawomocnienia się wyroku, do dnia zapłaty.

Od tego ostatniego wyroku kasację złożył ustanowiony dla wnioskodawcy z urzędu pełnomocnik, wskazując na:

1. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 445 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny, Dz.U.2022.1360 tj. z dnia 2022.06.29, (dalej zwaną kodeksem cywilnym) mające istotny wpływ na wynik sprawy - poprzez pogwałcenie reguł oceny krzywdy i znaczne obniżenie zasądzonej przez Sąd Okręgowy w Elblągu sumy zadośćuczynienia do kwoty 200.000,00 zł, przez co suma zadośćuczynienia nie jest odpowiednia, nie odzwierciedla w pełni rozmiarów doznanej przez wnioskodawcę krzywdy, tj. stopnia jego cierpień fizycznych, a zwłaszcza psychicznych, ich intensywności, czasu trwania oraz następstw w postaci pogorszenia się jego zdrowia psychicznego,

2. rażące naruszenie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. mające istotny wpływ na wynik sprawy poprzez nadmierne eksponowanie faktu, iż wnioskodawca pomiędzy 2003 r. a 2011 r. odbywał krótkotrwałe kary w ramach izolacji więziennej, (za niezapłacone grzywny, bądź nie wykonane kary ograniczenia wolności, lub za popełnione wykroczenia), co wg Sądu powoduje zmniejszenie stopnia krzywdy, oraz dowolne uznanie za nielogiczny stanowiska Sądu Okręgowego w Elblągu, że poprzednie pobyty wnioskodawcy w jednostce penitencjarnej były krótkotrwałe, na zupełnie innych zasadach i warunkach, niż tymczasowe aresztowanie, co pozostaje bez wpływu na stopień krzywdy,

3. rażące naruszenie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. mające istotny wpływ na wynik sprawy poprzez określenie wnioskodawcy jako „regularnego bywalca” zakładów karnych, stąd wg. Sądu Apelacyjnego jego wysoki stopień

adaptacji do warunków więziennych uzasadniający zmniejszenie kwoty zadośćuczynienia,

4. rażące naruszenie art. 167 w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. mające istotny wpływ na treść orzeczenia, poprzez zaniechanie w toku orzekania zasięgnięcia opinii biegłego z zakresu psychiatrii, a następnie pomimo tego skonkludowanie w uzasadnieniu orzeczenia, że w świetle zasad logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego nie da się jednoznacznie powiązać dolegliwości psychicznych wnioskodawcy z jego pobytem w areszcie śledczym,

5. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. mające istotny wpływ na wynik sprawy poprzez dowolne uznanie, że stygmatyzowanie wnioskodawcy przez współosadzonych w Areszcie Śledczym w [...] jako gwałciciela, wręcz bez mała jako pedofila, doprowadzenie go na pogrzeb matki skutego kajdankami, pod nadzorem funkcjonariuszy Służby Więziennej, postrzeganie go w środowisku zamieszkania pomimo uniewinnienia nadal jako przestępcy - nie wynika z niesłusznego aresztowania, a jedynie z toczącego się wówczas postępowania przygotowawczego i nie ma wpływu na skalę cierpienia psychicznego,

6. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 433 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na dokonaniu przez sąd odwoławczy nieprawidłowej kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu I instancji, poprzez zakwalifikowanie prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego jako uchybień dotyczących zasad ustalania wysokości zadośćuczynienia, a w szczególności:

- zakwestionowanie przez Sąd Apelacyjny prawidłowych założeń Sądu Okręgowego przy ustaleniu wysokości zadośćuczynienia odnoszących się do przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa, która przy jej uwzględnieniu wskazywała, że kwota 344.000,00 zł zadośćuczynienia stanowiła realną, a nie jedynie symboliczną rekompensatę, nie powodując jednocześnie bezpodstawnego wzbogacenia wnioskodawcy - co konsekwencji doprowadziło do znacznego obniżenia przez Sąd Apelacyjny zasądzonej wnioskodawcy sumy zadośćuczynienia
- zbagatelizowanie przez Sąd Apelacyjny wpływu pobytu W. W. w areszcie śledczym na jego stan zdrowia psychicznego, zważywszy głównie na jego przekonanie o swojej niewinności, braku reakcji organu Prokuratury na składane

wnioski, bezczynność organu wobec wówczas podejrzanego W. W. zwłaszcza w okresie urlopowym,

- uznania za rażąco dowolne ustaleń Sądu Okręgowego w Elblągu w zakresie przesłanek wysokości kwoty zadośćuczynienia.

W konsekwencji pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie wyroku Sądu II Instancji i przekazane sprawy do ponownego rozpoznania, względnie zmianę wyroku i zasądzenie kwoty 344.00zł tytułem zadośćuczynienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna w stopniu oczywistym, co skutkowało jej oddaleniem, na posiedzeniu, w trybie przewidzianym w art. 535 § 3 k.p.k.

Zgodnie z treścią art. 523 k.p.k. kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Unormowanie powyższe wyklucza zatem możliwość formułowania w kasacji zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych i to zarówno, gdy jest on podniesiony wprost, jak i wówczas, kiedy – zmierzając do nieuprawnionego ominięcia ustawowego ograniczenia – przyjmuje postać zarzutu rażącej obrazy prawa procesowego.

Lektura uzasadnienia kasacji wydaje się wskazywać, że intencją jej Autora było podjąć próbę wykazania, że Sąd Apelacyjny w Gdańsku, uwzględniając apelację prokuratora wniesioną na niekorzyść wnioskodawcy, rażąco naruszył przepisy prawa procesowego określające reguły rzetelnej kontroli odwoławczej, obniżając wydatnie kwotę przyznaną W.W. z tytułu zadośćuczynienia za stosowanie wobec niego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (z 344.000 zł do 200.000 zł.).

Jednak w pierwszym zarzucie kasacyjnym wskazano na rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 445 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny, Dz.U.2022.1360 tj. z dnia 2022.06.29, mające istotny wpływ na wynik sprawy - poprzez „pogwałcenie reguł oceny krzywdy” (...). Jest to zarzut oczywiście chybiony. Przecież przepis ten nie zawiera ścisłych, skatalogowanych reguł – jak to ujmuje pełnomocnik wnioskodawcy - oceny krzywdy wskazując tylko, że powinno ono być odpowiednie do ustalonego stopnia tej krzywdy. Nie ulega zaś najmniejszej wątpliwości, że w tej sprawie Sąd Apelacyjny w Gdańsku jako odwoławczy nie

naruszył w jakimkolwiek stopniu przepisów cywilnego prawa materialnego, albowiem nie posiłkował się przesłankami czy kryteriami nieznanymi prawu cywilnemu. Inaczej mówiąc, nie można przyjąć, aby doszło do rażącej obrazy prawa cywilnego materialnego wówczas, gdy strona prezentuje tylko odmienną ocenę przesłanek, rzutujących na wysokość dochodzonego zadośćuczynienia (por., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., 11 KKN 351/99, Lex Nr 51452, postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 lipca 2005 r., II KK 54/05, Lex Nr 152495 oraz z dnia 16 lutego 2006 r., V KK 446/05, Lex Nr 183897), jak to ma miejsce w tej sprawie. Wobec tego oczywiście bezzasadnym jest zarzut rażącej obrazy cywilnego prawa materialnego, tj. art. 445 § 2 k.c.

W tej sprawie Sąd Apelacyjny w Gdańsku, uwzględniając argumentację apelacyjną, jedynie inaczej niż Sąd meriti ocenił wagę okoliczności mających znaczenie dla określenia odpowiedniej – jego zdaniem – wysokości należnego wnioskodawcy zadośćuczynienia. Oczywistym przy tym jest, że z istotą zadośćuczynienia wiąże się niemożność precyzyjnego wyliczenia jego wysokości. Jak słusznie zauważono w odpowiedzi na kasację, ustalenie jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia” należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, a tego nie można skutecznie kwestionować w postępowaniu kasacyjnym (por. wyrok SN z 17 stycznia 2001 r. w sprawie II KKN 351/99, Lex nr 51452).

Zarzuty podniesione w kasacji pod pkt. 2, 3 5 i 6 w istocie sprowadzają się wyłącznie do przedstawienia przez jej Autora odmiennej oceny przesłanek kształtujących odpowiednią - w przekonaniu Sądu odwoławczego - wysokość należnego wnioskodawcy zadośćuczynienia. Nie wykazuje przy tym, na czym miałyby polegać rażące naruszenie prawa przy jej dokonywaniu. Z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika wyraźnie, że Sąd Apelacyjny rozpoznając wniesiony środek odwoławczy wziął pod uwagę wszystkie istotne przesłanki rzutujące na wysokość przyznanego zadośćuczynienia. Uznał, że długość stosowanego tymczasowego aresztowania w zestawieniu z wcześniejszym trybem życia wnioskodawcy, jego sytuacją osobistą, sposobem traktowania w zakładzie karnym, stanem jego psychiki i w następstwie zakresem doznanych cierpień pozwala na przyznanie zadośćuczynienia w wysokości 200.000 złotych.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sposób logiczny i przekonujący wskazał, jakie okoliczności wziął pod uwagę przy zmianie zaskarżonego wyroku Sądu I instancji, które w konsekwencji skutkowały obniżeniem zasądzonego zadośćuczynienia, którego wysokość nie ma bynajmniej charakteru symbolicznego. Dla przeciętnego obywatela, kwota 200.000 zł (należna za okres 17 miesięcy, a więc średnio prawie 11 800 zł miesięcznie) jest sumą znaczną, nawet jeżeliby odnieść ją do przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. W utrwalonym orzecznictwie wielokrotnie wskazywano, że zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny, nie może być ani rażąco wygórowane, ani rażąco niskie. Jego wielkość jest uzależniona od rozmiaru doznanego cierpienia, jego intensywności oraz nieodwracalnego charakteru, nie może być ono ani symboliczne, ani prowadzić do niestosownego wzbogacenia osoby uprawnionej. Zasądzone przez Sąd odwoławczy zadośćuczynienie w tych granicach z całą pewnością mieści się.

Nieporozumieniem jest sugerowanie w kasacji jakoby Sąd odwoławczy rażąco obraził art. 7 k.p.k. uznając, że stygmatyzowanie wnioskodawcy przez współosadzonych w Areszcie Śledczym w [...], doprowadzenie go na pogrzeb matki skutego kajdankami nie wynika z niesłusznego aresztowania i nie ma wpływu na skalę cierpienia psychicznego skoro okoliczności te (por. str. 9 uzasadnienia Sadu Apelacyjnego - pkt. 5.2.1.) Sąd ten traktował jako wpływające na zwiększenie krzywdy doznanej przez wnioskodawcę.

Zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów wymienionych w pkt 4. kasacji tj. zarzut nieprzeprowadzenia z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu psychiatrii i w konsekwencji dowolnego przyjęcia, że w świetle zasad logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego nie da się jednoznacznie powiązać dolegliwości psychicznych wnioskodawcy z jego pobytem w areszcie śledczym - jest po prostu nieprawdziwy. Sąd ten przecież w sposób nie mający cech rażącej dowolności odniósł się do okoliczności dotyczących podjętego przez wnioskodawcę leczenia psychiatrycznego, wskazując przy tym, iż jego pobyt w areszcie śledczym nie był jedynym przypadkiem osadzenia wnioskodawcy w jednostce penitencjarnej, zaś pobyt w areszcie śledczym **w pewnym stopniu przyczynił się do powstania u niego problemów w psychiką** (zatem powiązał dolegliwości psychiczne wnioskodawcy z jego pobytem w areszcie śledczym,

dostrzegając tylko, że pobyt ów nie był wyłączną ich przyczyną). Okoliczność aktualnego leczenia psychiatrycznego przez wnioskodawcę w wystarczającym stopniu została udokumentowana a także uwzględniona przez Sąd Odwoławczy przy ustalaniu kwoty przyznanego mu zadośćuczynienia, który w takiej sytuacji, nie był w żadnym razie zobligowany do poszerzania materiału dowodowego o opinie biegłych psychiatrów.

Mając zatem na uwadze powyższe orzeczono o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej, przy zwolnieniu wnioskodawcy z obowiązku uiszczenia kosztów postępowania kasacyjnego (art. 637a k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k.).

(W.B.)

[ms]